

מבחן מסכם – רמה גבוהה – מחווה

משך המבחן: 90 דקות • סך הכול 100 נקודות • קראו בעיון, נמקו את תשובותיכם וענו על כל השאלות.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א': הבנת הנקרא	40	
חלק ב': ידע ומושגים	35	
חלק ג': ערכים, חשיבה והבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א': הבנת הנקרא (40 נק')

1 בחרו את התשובה הנכונה לפי הקטע. (6 נק')

- א. מתי מתחיל החודש העברי?
- כשהירח מלא
 - **כשהירח מתחדש**
 - בכל יום ראשון
 - כשמתחילה עונה
- ב. מה היה קורה אילו הלוח היה הולך רק לפי הירח?
- החגים היו נשארים במקומם
 - **החגים היו נודדים בין העונות**
 - לא היו חגים
 - השנה הייתה ארוכה יותר
- ג. כמה פעמים בתשע עשרה שנה מוסיפים חודש?
- פעם אחת
 - שלוש
 - **שבע**
 - תשע עשרה

2 נכון או לא נכון לפי הקטע? תקנו. (6 נק')

- א. פסח וסוכות חלים בלילות של ירח מלא. **נכון**
- ב. החודש שמוסיפים בשנה מעוברת הוא ניסן ב'. **לא נכון** – מוסיפים אדר ב'
- ג. לפי הקטע, הלוח העברי מחבר בין היסטוריה לטבע. **נכון**

3 היסק: הקטע אינו אומר במפורש מה הבעיה בפסח שחל בחורף. הסבירו בעצמכם, בעזרת מה שלמדתם על שמות החג. (8 נק')

תשובה אפשרית: פסח הוא «חג האביב» ובו מתחיל קציר השעורים והובא העומר (4); בחורף אין אביב ואין שעורים בשלות, ולכן החג היה מאבד את הקשר שלו לעונה ולשם שלו (4).

4 השוואה: הסבירו את הכותרת «לוח אחד, שני שעונים». מה תפקידו של כל «שעון» בלוח העברי? (8 נק')

תשובה אפשרית: שעון הירח קובע את החודשים – תחילת החודש ואמצעו (הירח המלא בפסח ובסוכות) (4); שעון השמש קובע את העונות, ובעזרת השנה המעוברת הלוח מותאם לו כדי שהחגים יישארו בעונתם (4).

5 הביעו עמדה: האם לדעתכם חשוב שהחגים יישארו קשורים לעונות, גם כשרוב האנשים כבר אינם חקלאים? כתבו עמדה ונמקו בשני נימוקים, אחד מהם מן הקטע. (12 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: עמדה ברורה (2); נימוק מן הקטע – למשל, הלוח מחבר בין זיכרון העם למחזור הטבע, והתורה קשרה את החגים לעונות (5); נימוק נוסף משלכם – למשל, האביב מבטא התחדשות כמו החירות, הקשר לארץ ולטבע, המשכיות המסורת (5).

חלק ב': ידע ומושגים (35 נק')

1 השלימו את הטבלה. (8 נק')

מועד	תאריך	מקור או מושג	ערך
ראש השנה	א'-ב' בתשרי	«ותשליך במצולות ים כל חטאתם»	חשבון נפש, תיקון
תשעה באב	ט' באב	מגילת איכה / שנאת חינם	זיכרון ואחדות
שבועות	ו' בסיוון	«עמך עמי»	חסד ונאמנות

2 השלימו. (6 נק')

- לפי הנביא זכריה, «צום העשירי» הוא צום **עשרה** בטבת.
- ספירת העומר מתחילה בפסח ונמשכת **49** יום.
- בטקס המעבר מיום הזיכרון ליום העצמאות מדליקים **שנים עשרה** משואות.

3 התאימו בין המקור למועד. (7 נק')

טור ב

4 יום הזיכרון

1 שלוש הרגלים

2 פסח

3 ראש השנה

טור א

1. «שלש רגלים תחג לי בשנה»

2. «והגדת לבנך ביום ההוא»

3. «אם יתקע שופר בעיר»

4. «איך נפלו גבורים»

4 מיינו את האירועים לפי הסדר ההיסטורי: מה קרה לפני הספירה ומה אחריה? (7 נק')

לפני הספירה	אחרי הספירה
חורבן הבית הראשון, יציאת מצרים	חורבן הבית השני, הכרזת המדינה, איחוד ירושלים

5 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים. (7 נק')

- א. עשרה בטבת נקבע גם ליום הקדיש הכללי. **נכון**
- ב. ביום השואה נשמעת צפירה גם בערב וגם בבוקר. **לא נכון** – ביום השואה יש צפירה אחת, בבוקר; צפירה בערב ובבוקר יש ביום הזיכרון
- ג. את הביכורים הביאו משבעת המינים. **נכון**
- ד. מגילת העצמאות מבטיחה שוויון זכויות רק ליהודים. **לא נכון** – היא מבטיחה שוויון זכויות לכל האזרחים, בלי הבדל דת, גזע ומין

חלק ג': ערכים, חשיבה והבעה בכתב (25 נק')

1 לפי המסורת, הבית השני נחרב בגלל «שנאת חינם». הסבירו את הרעיון, והציעו מעשה אחד של «אהבת חינם» שיכול לתקן אותו היום. (6 נק')

תשובה אפשרית: שנאת חינם – שנאה בין אנשים בלי סיבה אמיתית, כמו בסיפור קמצא ובר קמצא, שפילגה את העם והחלישה אותו (3); מעשה מתקן – למשל להקשיב למי שחושב אחרת, להזמין תלמיד שנשאר לבד, לעזור בלי לצפות לתמורה (3).

2 השוו בין סוכות לבין שבועות בשני היבטים: הקשר לחקלאות והערך המרכזי. (7 נק')

תשובה אפשרית: חקלאות: שבועות – קציר החיטים והביכורים; סוכות – אסיף היבול לפני החורף (4). ערך: שבועות – חסד ונתינה (פאה, לקט, מגילת רות) והודיה; סוכות – שמחה, הכנסת אורחים, ענווה (דירת ארעי) (3).

3 יש האומרים: «בלי זיכרון אין עצמאות». כתבו חיבור קצר (4 שורות לפחות): האם אתם מסכימים? נמקו בשני נימוקים, והיעזרו בסדר המועדים בניסן-אייר. (12 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: עמדה ברורה (2); נימוק ראשון מבוסס – למשל, יום הזיכרון בא מיד לפני יום העצמאות, כי המדינה קמה בזכות הנופלים (4); נימוק שני – למשל, «משואה לתקומה»: מיום השואה ליום העצמאות, הזיכרון נותן משמעות לשמחה; או נימוק נגדי מנומק (4); כתיבה מאורגנת עם פתיחה וסיום (2).